

ABIOPAS

2025 – 2026

YLIVIESKAN LUKIO

2025

Säilytä tämä opas koko lukuvuoden ajan!

TÄRKEÄT PÄIVÄMÄÄRÄT

YO-SUUNNITELMAN JA JATKO-OPINTO-SUUNNITELMAN TEKO	tammikuussa opo-tunneilla
SYKSYN YO-KIRJOITUKSIIN ILMOITTAUTUMINEN JA YO-SUUNNITELMAN TARKISTUS	opo-tunnit toukokuussa takaraja 25.5.
SYKSYN YO-KIRJOITUSTEN LASKUN MAKSUPÄIVÄ	elokuussa ennen yo-kirjoituksia
SYKSYN YO-KIRJOITUKSET	maanantain 15.9. ja keskiviikon 29.9. välisenä aikana
SYKSYN YO-KIRJOITUSTEN TULOKSET	lähetetään lukioille 13.11. ja Oma Opintopolku -verkkopalvelussa 14.11. alkaen
YO-SUUNNITELMAN TARKISTUS	marraskuussa
SYKSYN YO-JUHLA	pe 5.12.-25
KEVÄÄN YO-KIRJOITUKSIIN ILMOITTAUTUMINEN	opotunnit marraskuussa takaraja 1.12.
KEVÄÄN YO-KIRJOITUSTEN LASKUN MAKSUPÄIVÄ	helmikuussa
KEVÄÄN YO-KIRJOITUKSET	tiistain 10.3. ja keskiviikon 25.3. välisenä aikana (saamen kieli pe 27.3.)
KURSSIMÄÄRÄN (opintopisteiden) ja OPPIAINEIDEN OPPIMÄÄRIEN TARKISTUS	takaraja 1.5.
KEVÄÄN YO-TULOKSET	lähetetään lukioille 12.5. ja Opintopolku -verkkopalvelussa 13.5. alkaen
LAKKIAISJUHLA	la 30.5.2026 (harjoitukset pe 29.5. klo 18) liikuntakeskuksessa

SYKSYN 2025 YLIOPPILASTUTKINTO

ma 15.9.	äidinkieli ja kirjallisuus (suomi ja ruotsi), lukutaidon koe
ke 17.9.	reaali (psykologia, filosofia, historia, fysiikka, biologia)
pe 19.9.	vieras kieli, pitkä oppimäärä englanti ranska espanja saksa venäjä
ma 22.9.	toinen kotimainen kieli, pitkä ja keskipitkä oppimäärä eli ruotsi
ti 23.9.	reaali (uskonto, elämäkatsomustieto, yhteiskuntaoppi, kemia, maantiede, terveystieto)
to 25.9.	matematiikka, pitkä ja lyhyt oppimäärä
pe 26.9.	äidinkieli ja kirjallisuus (suomi ja ruotsi), kirjoitustaidon koe suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -koe
ma 29.9.	vieras kieli, lyhyt oppimäärä englanti ranska espanja saksa venäjä italia saame portugali latina

KEVÄÄN 2026 YLIOPPILASTUTKINTO

ti 10.3.	äidinkieli ja kirjallisuus (suomi ja ruotsi), lukutaidon koe suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -koe
to 12.3.	vieras kieli, lyhyt oppimäärä englanti ranska espanja saksa venäjä italia portugali latina saame
pe 13.3.	äidinkieli ja kirjallisuus (suomi ja ruotsi), kirjoitustaidon koe
ma 16.3.	vieras kieli, pitkä oppimäärä englanti ranska espanja saksa venäjä
ke 18.3.	matematiikka, pitkä ja lyhyt oppimäärä
pe 20.3.	reaali (uskonto, elämäkatsomustieto, yhteiskuntaoppi, kemia, maantiede, terveystieto)
ma 23.3.	toinen kotimainen kieli, pitkä ja keskipitkä oppimäärä eli ruotsi
ke 25.3.	reaali (psykologia, filosofia, historia, fysiikka, biologia)

ABIKEVÄÄN TAPAHTUMIA JA HUOMIOITA

LUKUJAKSO ja PENKKARIT

Neljännän jakson lopussa vietetään penkinpainajaisia viikolla 6 torstaina. Penkinpainajaiset järjestetään abitiimien johdolla ja ryhmänohjaajien tuella perinteitä kunnioittaen.

Varsinainen koulutyö päättyy penkinpainajaisiin.

Neljännän jakson koeviikolla on kuitenkin normaaleja kokeita ja preliminäärejä, jotka valmistavat yo-kokeeseen.

Viikot 8,9 ja 10 ovat yo-kokelaiden lukujakso ylioppilaskirjoituksia varten. Silloin ei ole enää opetusta, vaan kokelaat valmistautuvat ylioppilaskirjoituksiin itsenäisesti. Tämä on itsestäsi riippuen kenties opiskelusi tuloksellisinta aikaa. Tällöin keskityt yhteen aineeseen kerrallaan - oppiminen tehostuu ja käydyistä kursseista/opintojaksoista muodostuu kokonaisuuksia.

On tärkeää, että teet jokaiselle päivälle lukujärjestyksen, jossa on kelloaika herätykselle, opiskelulle, tauoille, ruokailulle, ulkoilulle ja että noudatat sitä tunnollisesti. Muista, että lukeminen ja opiskelu ovat monesti eri asioita. Jos huomaat, ettet muista mitä juuri olet lukenut, pidä tauko ja jatka kun taas jaksat keskittyä.

OSALLISTUMISOIKEUDEN EPÄÄMINEN

Osallistumisoikeus ylioppilaskokeeseen on kokelaalla, jos oppiaineen pakolliset kurssit/opintojaksot on opiskeltu. Tässä vaiheessa oppimäärän ei tarvitse olla hyväksytty eli myös arvosanalla 4 arvioidut kurssit/opintojaksot ovat opiskeltuja opintoja.

Rehtori tarkistaa osallistumisoikeudet ennen yo-koetta ja epää osallistumisen kirjallisesti, jos siihen on aihetta. Epäämisestä ilmoitetaan kokelaalle ennen koetta Wilman kautta ja koululle ilmoitettuun sähköpostiin.

Ammatillisen tutkinnon perusteella opiskelevilla on omat ehtonsa yo-kokeisiin osallistumiseen.

LUKION PÄÄTTÖTODISTUSTA KOSKEVIA SÄÄNTÖJÄ

Ylioppilastutkintotodistuksen saamisen edellytyksenä on pakollisten yo-kokeiden suorittaminen ja lukion päättötodistuksen saaminen.

Saadaksesi lukion päättötodistuksen on sinun täytettävä seuraavat ehdot:

- lukion opintopisteitä on suoritettu vähintään 150
- **OPS2021** sama 1/3 sääntö sovellettuna opintopisteisiin, joita on suoritettu pakollisista ja valtakunnallisista valinnaisista opintojaksoista:

2 – 5 suoritettua opintopistettä	0 hylättyjä opintopisteittä
6 – 11 suoritettua opintopistettä	2 hylättyjä opintopisteittä
12-17 suoritettua opintopistettä	4 hylättyjä opintopisteittä
18- suoritettua opintopistettä tai enemmän	6 hylättyjä opintopisteittä

Edellä mainitut seikat eivät vaikuta kuitenkaan yo-kirjoitusten osallistumisoikeuteen eli hylätyt kurssit (4) eivät estä kirjoituksiin osallistumista.

Eri oppiaineiden oppimäärien suorittaminen ja 150 opintopisteen saavuttamiset tarkistetaan huhtikuun lopussa. **Lukion päättötodistuksen tulee olla valmis 4.5.** (4.11. syksyn kirjoitusten osalta). Koulu ilmoittaa Ylioppilastutkintolautakunnalle ne kokelaat, joiden lukio tutkinto on suoritettu. Heille yo-lautakunta lähettää yo-tutkintotodistukset

Mikäli lukion päättötodistus ei ole valmis, kun yo-tutkinnon tulokset tulevat, koulu ei ilmoita opiskelijan nimeä paikallisiin lehtiin eikä liikkeisiin onniteluadresseja varten.

Lääkärintodistukset/ terveydenhoitajan lausunnot

Jos suoritukseesi on vaikuttanut haitallisesti suorituskykyä tilapäisesti alentaen sairaus tai muu vastaava seikka, lukio voi lähettää lautakunnalle lääkärintodistuksen sairaudesta tai muun asiaa selvittävän puoltolauseen. Lautakunta ottaa arvostelua lieventävänä seikkana huomioon vain sellaiset sairaudet, joiden vaikutus tuloksiin on ollut selvästi todettava.

Jos siis sairastut kokeiden aikana, niin ota yhteys kouluterveydenhoitajaan. Hän antaa ohjeet hoidosta ja kirjoittaa tarvittavan lausunnon sairastumisestasi ja sen vaikutuksesta koesuoritukseen. Kouluterveydenhoitajan ja lääkärinlausunto toimitetaan kansliaan. Lukio lähettää lausunnot yo-lautakuntaan sähköisesti.

Voit myös itse mennä lääkäriin ja pyytää lausunnon sairaudesta. Näissä lausunnoissa täytyy sairaus tai ongelma päivätty koepäivän ajaksi.

Jos yo-kokeesta on tulossa arvosanaksi hylätty eli i, niin illoin lausunnon perusteella arvosanaa voidaan korottaa hyväksytyyn eli silloin voi saada arvosanaksi a:n. Lautakunta harkitsee, miten merkittävä sairaus tai muu haitta on kokelaalle ollut. Lautakunnan sivuilla on tarkemmat määräykset ja taulukot, joista ilmenee miten arviointi voi muuttua.

Vieraskielisyys

Jos äidinkielenä ei ole suomi tai kotonasi puhutaan muuta kieltä, sinulla on mahdollisuus ylioppilaskokeessa kirjoittaa äidinkielen yo-kokeen sijasta helpompi koe: **suomi toisena kielenä**. Lisäksi sinulla on mahdollisuus saada hyvitystä ylioppilastutkinnon yhden kokeen arvioinnissa, jos tulos on hylätty eli 1. Suomenkielisen äidinkielen kokeen voi vaihtaa suomi toisena kielenä – kokeeseen myös tutkinnon ollessa vielä kesken.

Eväät ja koetilanne

Kirjoitussaliin saat tuoda ainoastaan kirjoitusvälineesi sekä eväät tarjottimella tai läpinäkyvässä astiassa ilman käärepaperia. Kännyköiden, älykellojen, muiden teknisten laitteiden, laukkujen, muovikassien ja paperinenäliinojen tuominen kirjoitussaliin on ehdottomasti kielletty. Jos on mahdollista, jätä matkapuhelimesi kokonaan kotiin yo-kirjoituspäivinä tai kännykkälaatikkoon, jossa niitä säilytetään kokeen ajan.

Eväspulloista tai eväistä peitetään etiketit ja tuoteselosteet esim. teipillä.

WC:ssä käydään yksi kerrallaan valvojan saattamana. Laita näytönsäästäjä päälle ja käännä mahdollinen luonnospaperisi nurin päin ennen WC:hen lähtöä.

Tarvitessasi valvojan apua, nosta kätesi näkyvästi ylös, jolloin lähin valvoja tulee luoksesi. Jos sinulta putoaa kynä tai paperi, et saa mennä itse sitä noutamaan, vaan viittaamalla saat valvojan auttamaan.

Sairastuneille on tarjolla erillinen koetila, jossa on mahdollisuus myös lepoon.

Koeaika

Ylioppilaskokeissa on oltava paikalla viimeistään klo 8.00, koska saliin astutaan valmistelemaan koetta 8.15.–8.25. Varsinainen yo-koe alkaa klo 9.00. Jos kuitenkin myöhästyit koetilaisuudesta, mutta saavut kokeeseen ennen kello kymmentä, sinut voidaan ottaa kokeeseen. Tällöin koeaikasi päättyy kuitenkin samanaikaisesti muiden kokelaiden koeajan kanssa. Jos kokeesta myöhästymisen johtuu kokelaasta riippumattomista syistä, voi tällöin tapauksissa saliin voi päästä kokeeseen myös kello 10 ja 12 välillä, jos saamme tähän luvan Helsingistä yo-lautakunnalta.

Kirjallisen kokeen koeaika on kuusi tuntia kussakin kokeessa (klo 9.00–15.00). Koetilaisuudesta saat lähteä aikaisintaan klo 12.00. Tämänkään jälkeen ei ole viisasta kiirehtiä pois, vaan pohdi, hio ja viimeistele vastauksia sekä tarkista, että vastauksiin ei ole jäänyt huolimattomuusvirheitä. Kun olet kerran päättänyt Abitti-kokeen, sitä ei voi enää avata uudelleen.

Ruoka, fyysinen ja henkinen kunto

Koetilaisuus kestää maksimissaan 6–8 tuntia. Aivojen toiminnalle on tärkeää, että verensokeri pysyy tasaisena koko suorituksen ajan. Vältä kuitenkin hitaasti sulavia ruokia kuten rasvapitoiset ravintoaineet. Verenkierto keskittyy näin liiaksi ruuansulatuselimistön alueelle ja aiheuttaa väsymyksen tunteen sekä haittaa keskittymistä. Hiilihydraattipitoisesta ravinnosta saat nopeasti

aivojen tarvitsemaa energiaa, ja olosi säilyy virkeänä koko koetilaisuuden ajan. Liiallinen sokerin, energiajuomien, suklaan ja karamellien, nauttiminen saattaa aiheuttaa ns. "sokerihumalan", jolloin aivojen selkeä toiminta, päättelykyky ja keskittyminen häiriintyvät.

Hyvä fyysinen kunto on tärkeä tekijä pitkissä henkisesti raskaissa suorituksissa. Muista huolehtia fyysisestä kunnostasi. Koetta edeltävänä iltana on syytä välttää liian rankkoja tai liian myöhään suoritettuja harjoituksia, ettei yönesi häiriinny. Kirjoitusten aikana suositellaan liikkuamista raittiissa ulkoilmassa. Se auttaa keskittymään, selvittää pään edellisen kokeen asioista ja yleensäkin virkistää.

Harkitse influenssarokotteen ottamista loka-marraskuun aikana. Voit hoitaa asian joko kouluterveydenhoitajan tai terveyskeskuksen kautta.

Kaikipuolinen henkinen tasapaino on eduksi yo-kirjoitusten aikana. Pyri selvittämään opiskeleesi häiritsevät tekijät ja mahdollisuuksien mukaan poistamaan ne. Hyvät välit perheen ja ystävien kanssa tukee valmistautumistasi kirjoituksiin.

Ylioppilaan lahjatili ja onnitteluaadressit

Kun olet saanut yo-kirjoitusten tulokset, voit avata lahjatilin pankkiin mahdollisia muistamisia varten. Voit ilmoittaa tilinumeron lehdessä ylioppilaskokousyhteydessä. Koulu lähettää onnitteluaadresseja välittäviin liikkeisiin listan uusista ylioppilaista. Jos lukion päättötodistuksesi ei ole vielä valmis, kun yo-tutkintotulokset tulevat, koulu ei julkaise opiskelijan nimeä valmistuneiden luettelossa.

YLIOPPILASKOKEIDEN JÄRJESTÄMINEN

Kokeiden järjestäminen

Lukio järjestää ylioppilaskokeet syyskuussa ja keväällä hiihtoloman eli viikon 10 jälkeen maaliskuussa. Kokeet suoritetaan lukion liikuntasalissa. Lukio järjestää saliin tarvittavat välineet kuten kannettavan tietokoneen ja kuulokkeet sekä luonnostelupaperit. Opiskelijan vastuulla on omat kirjoitusvälineet ja eväät. Koetilaisuuteen täytyy saapua viimeistään kello 8.00, koska ennen koetta käynnistetään Abittiohjelma ja annetaan ohjeet kokeen suorittamiseen. Saliin siirrytään viimeistään kello 8.15. Kokeen teko alkaa kello 9.00.

Kokeen suorittamisen edellytykset

Tutkintoon osallistuminen edellyttää, että kokelas on opiskellut ennen kokeeseen osallistumista kyseisen opintoaineen pakolliset opintojaksot, myös arvosanalla 4 suoritettu opintojakso luetaan opiskelluksi opintojaksoksi. Kokelaalla on oikeus osallistua vieraan kielen lyhyen oppimäärän kokeeseen, kun hän on opiskellut vähintään kuusi opintopistettä eli kolme kurssia tätä kieltä. Rehtorin päätöksellä kokeeseen voi osallistua myös kokelas, joka ei ole opiskellut edellä tarkoitettuja oppimääriä, jos hänellä muutoin voidaan katsoa olevan riittävät edellytykset kokeesta suoriutumiseen.

Rehtori tarkistaa ilmoittautuneiden osallistumisoikeuden noin kuukautta ennen ylioppilaskoetta ja ilmoittaa ajankohdan, milloin vajat opinnot on oltava suoritettu. Jos pakollisia opintojaksoja tästä huolimatta ei ole opiskeltu, niin rehtori lähettää opiskelijalle kirjallisen epäämispäätöksen sähköisesti. Tällöin opiskelija ei ole oikeutettu osallistumaan kokeeseen. Epäämisestä ilmoitetaan ylioppilastutkintolautakuntaan, jolloin osallis-

tuminen mitätöityy ja koe poistetaan opiskelijan aineyhdistelmästä. Evätyä koetta ei katsota kokeen yrityskerraksi. Ammatillisen tutkinnon opiskelija voi osallistua ylioppilaskokeeseen, jos hän suorittanut puolet ammatitutkinnon opinnoista.

Ilmoittautuminen

Opinto-ohjaaja järjestää keväällä ja syksyllä ylioppilaskirjoituksen ilmoittautumistunnit. Ennen ilmoittautumista kokelas päivittää oman ylioppilaskirjoitussuunnitelmansa Wilmaan. Sen jälkeen kokelas täyttää Wilmassa ilmoittautumislomakkeen tehdyn yo-suunnitelman mukaisesti. Lomake tulostetaan ja allekirjoitetaan ja palautetaan opinto-ohjaajalle. Alle 18-vuotiailta tarvitaan myös huoltajan allekirjoitus. Lomakkeet kerätään lukion kansliassa arkistoon. Palautettu ja allekirjoitettu lomake on virallinen ilmoittautumishakemus ylioppilaskirjoituksiin. Lomakkeessa on oltava ilmoittautumisen kanssa yhdenmukainen suunnitelma. Lomakkeen pohjalta lukion rehtori välittää tarkistetut ilmoittautumiset lautakunnan sähköiseen järjestelmään. Tämän jälkeen opiskelija ei voi muuttaa ilmoittautumista. Jos et ole enää lukion Wilmassa, saat kansliasta tunnukset, joilla voit tehdä suunnitelman ja ilmoittautumisen Wilmaan, mutta tällöinkin ilmoittautuminen täytyy allekirjoittaa ja palauttaa kansliaan.

Ilmoittautuminen syksyn tutkintoon on tehtävä 29.5. mennessä ja kevään tutkintoon 23.11. mennessä (1.12., jos olet osallistunut syksyn tutkintoon). Käy tarkistamassa viimeisen ilmoittautumispäivän jälkeen Wilmasta, mihin kokeisiin olet ilmoittautunut (näkyvät Wilman tulosteesta). Lukio vastaa vain ajoissa tehdyistä ilmoittautumisista, jotka perustuvat ajantasaiseen suunnitelmaan ja allekirjoitettuun ilmoittautumislomakkeisiin.

Ilmoittautuminen tutkintoon on sitova. Jos olet ilmoittautunut kokeeseen, mutta jäänyt ilman erityisen painavaa syytä saapumatta, koe katsotaan hylätyksi. Tutkintoon liittyvät maksut on silti maksettava. Voit erityisen painavasta syystä hakea muutosta ilmoittautumistietoihisi, jos niissä on todistettavasti tapahtunut virhe. Ilman ajantasaista yo-suunnitelmaa ja allekirjoitettua yo-ilmoittautumislomaketta ei virheestä ole todistetta, joten silloin virhe jää kokelaan vastuulle. Jos on allekirjoitettu ilmoittautumislomake ja sitä vastaava suunnitelman, rehtori voi tehdä muutoshakemuksen sähköisessä asiointipalvelussa.

Jos aiot osallistua yo-kirjoituksiin jossain muussa lukiossa kuin Ylivieskassa, tulee sinun ottaa yhteyttä molempiin lukioihin vähintään kuukautta ennen tutkinnon alkua.

Hajauttaminen

Ylioppilastutkinto on suoritettava enintään kolmen perättäisen tutkintokerranaikana, joten koe voidaan hajauttaa kolmeen tutkintokertaan. Tutkinto alkaa, kun ensimmäistä kertaa ilmoittaudut kokeeseen. Tavoitteena on yleensä saada tutkinto valmiiksi syksyn ja kevään kirjoituksissa. Ylivieskan lukiossa kolmannen vuoden syksyn kirjoituksiin valmistuvat B-ruotsin, kemian, terveystiedon ja yhteiskuntaopin opinnot. Näihin opintoihin on aina kertausopintojaksot ensimmäisessä jaksossa. Usein joku reaaliaine täytyy kirjoittaa jo syksyllä, jos haluat kirjoittaa kaksi samana päivänä tarjottavaa koetta. Esimerkiksi biologia ja kemia täytyy hajauttaa kahteen kirjoituskertaan.

Tutkinnon suorittaminen alkaa, kun ilmoittaudut ensimmäisen kerran kokeeseen.

Erityisjärjestelyt

Sairaus, vamma ja erityisen vaikea elämäntilanne, raskaus, lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeus sekä vieraskielisyys voidaan hakemuksesta ottaa huomioon ylioppilaskirjoituksissa. Huomioon ottaminen voi olla erityisjärjestelyjä tai arvostelussa huomioon ottamista. Hakemus tehdään lautakunnan sähköisen asiointipalvelun kautta. Erityisopettaja valmistelee opiskelijan kanssa hakemuksen ja rehtori lähettää sen sähköisesti lautakuntaan. Päätös tulee koululle ja kokelaalle.

Erityisjärjestelyitä ovat lisäaika kokeen suorittamiseen, erillinen pienryhmätila (poikkeustapauksissa oma erillinen tila), lepäämiseen tarkoitettu tila, oikeus käyttää suurempaa kirjasinkokoa tai suurempaa näyttöä, näkö- ja kuulovammaisen erityisjärjestelyt sekä avustajan käyttö.

Sairauden, vamman tai erityisen vaikean elämäntilanteen perusteella tehtävään hakemukseen tarvitaan liitteeksi lääkärintodistus, joka kokelas hankkii ja toimittaa lukiolle alkuperäisenä allekirjoitettuna.

Luki-vaikeuden lausunnon antaa lukion oma erityisopettaja. Lausuntoon tarvitaan kahden eri aineryhmän opettajan lausunnot kokelaan suoriutumisesta, jotka erityisopettaja pyytää. Jos luki-vaikeus vaikuttaa jonkin verran suorittamiseen, lautakunta myöntää oikeuden käyttää suurempaa kirjaskokoa ja näyttö. Jos vaikutus on merkittävä, myönnetään lisäaikaa. Jos luki-vaikeus vaikuttaa erittäin paljon kokeen suorittamiseen, voidaan kokelaalle myöntää oikeus erilliseen pienryhmätilaan. Lausunto on jätettävä kevään tutkintoon viimeistään ilmoittautumisen yhteydessä 30.11. ja syksyn tutkintoon 30.4. mennessä. Lisätietoja saat ylioppilaslautakunnan sivulta <https://www.ylioppilastutkinto.fi/maaraykset/erityisjarjestelyt>.

Erityisen vaikeasta elämäntilanteesta tulee kokelaan hankkia lausunto esimerkiksi kuraattorilta, psykologilta, terveydenhoitajalta tai lääkäriltä. Sen perusteella voidaan myöntää erityisjärjestelyitä.

Vieraskielisyys tarkoittaa kokelaan puutteita hallita opetuskieltä. Tätä varten tarvitaan äidinkielen ja reaaliaineen opettajien lausunnot, joiden perusteella lautakunta voi myöntää lisäaikaa kokeen suorittamiseen.

Koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottaminen arvostelussa

Heikentävä syy otetaan huomioon vain, jos kokelas on saamassa hylätyn arvosanan. Korotettavaa pistemäärää korotetaan 1-8 pisteellä riippuen kokeen kokonaispistemäärästä ja siitä miten paljon heikentävä syy vaikuttaa kokeesta suoriutumiseen. Taulukko korotuksista on lautakunnan nettisivuilla.

Korotusmahdollisuus voidaan myöntää erikseen tai yhdessä erityisjärjestelyjen kanssa. Korotusmahdollisuutta haetaan yleensä yhdessä erityisjärjestelyjen kanssa.

Jos sairastut yo-kokeiden aikana, niin ota yhteys kouluterveydenhoitajaan. Hän voi silloin kirjoittaa sairastumisesta lausunnon, jonka hän toimittaa kansliaan.

Suoritettavien kokeiden valinta

Tutkintoon kuuluu vähintään viisi koetta. Äidinkielen koe on kaikille pakollinen. Seuraavista ryhmistä on valittava kolmesta eri ryhmästä vähintään neljä koetta:

Matematiikka	Toinen kotimainen kieli (ru)	Vieras kieli	Reaaliaine

Yhden näistä neljästä on oltava pitkän oppimäärän koe, joka on yleensä A-englanti tai pitkä matematiikka, mutta voi olla myös A-ruotsi tai A-saksa. Voit lisäksi sisällyttää tutkintoosi muita kokeita, mutta vain kolmen tutkintokerran aikana. Varsinaiseen kokeeseen luetaan ne viisi koetta, jotka saat hyväksytysti suoritettua ensin. Sinun ei tarvitse etukäteen ilmoittaa, mitkä kokeet ovat tutkintoosi vaadittavia kokeita.

Voit suorittaa eritason kokeita samasta oppiaineesta. Esimerkiksi lyhyen ja pitkän matematiikan, mutta silloin vain toinen niistä voidaan lukea tutkintosi kuuluvan viiden kokeen joukkoon.

Reaalikokeen oppiaineet on jaettu kahteen koepäiväryhmiin seuraavasti:

Biologia, filosofia, fysiikka, historia ja psykologia.
Elämäkatsomustieto, kemia, maantiede, terveystieto, uskonto, yhteiskuntaoppi.

Koepäivät voivat vaihdella keskenään, tarkista ne kalenterioppaasta tai lautakunnan sivuilta. Voit osallistua molempina päivinä reaaliaineissa vain yhteen kokeeseen. Ota tämä huomioon suunnitellessasi reaalikokeeseen osallistumista. Hajauttamalla voit tehdä kokeen samasta ryhmästä.

Voit osallistua kokeeseen, jos olet ennen ylioppilaskoetta opiskellut kyseisen oppiaineen pakolliset opintojaksot. Lyhyessä vieraassa kielessä kokeessa täytyy olla opiskeltuna vähintään kuusi opintopistettä tai kolme kurssia.

Jos äidinkielesi ei ole suomi tai kotonasi puhutaan muuta kieltä, on sinulla mahdollisuus ylioppilaskokeessa kirjoittaa äidinkielen yo-kokeen sijasta helpompi koe: Suomi toisena kielenä. Jos väestökisteriin on merkitty äidinkieleksi jokin muu kuin suomi tai ruotsi, on sinulla mahdollisuus korvata äidinkielen koe Suomi

toisena kielenä- kokeella. Suomenkielisen äidinkielen kokeen voi vaihtaa Suomi toisena kielenä- kokeeseen myös kesken tutkinnon suorittamisen.

Tutkinnon suorittaminen, ylioppilastodistus ja kompensaaatio

Tutkintosi on valmis, kun olet suorittanut yo-tutkinnon kokeiden lisäksi lukion oppimäärän tai muut tutkintoon oikeuttavat opinnot esimerkiksi ammatillisessa oppilaitoksessa.

Ylioppilastutkintotodistus lähetetään lukioosi, kun olet suorittanut hyväksytysti tutkinnon viisi koetta ja lisäksi saanut lukion päättötodistuksen tai todistuksen ammatillisen perustutkinnon suorittamisesta.

Rehtori tarkistaa syksyllä 4.11. mennessä ja keväällä 4.5. mennessä ilmoittautuneiden lukion koko oppimäärän suorittamisen tilanteen. Jos tutkinto ei ole silloin valmis, niin ylioppilastodistusta ei tälle opiskelijalle lähetä. Jos kokelaalla on opintoja kesken 6. jaksossa, rehtori harkitsee tilannetta ja jos harkinta on myönteinen niin silloin opiskelija voi valmistua lukiosta toukokuussa, mutta ei saa lakkiaispäivänä varsinaista yotodistusta. Kun ylioppilaskirjoitusten tulokset tulevat julkisiksi noin 20. päivänä toukokuuta julkaistaan valmistuneiden lista lehdistölle lisättynä 6. jakson opinnot hyväksytysti suorittaneet kokelaat. Muiden osalta valmistuminen siirtyy eteenpäin.

Jos olet ylioppilaaksi valmistumisen jälkeen käynyt uusimassa jonkin kokeen tai täydentämässä tutkintoasi, saat näistä kokeista erillisen todistuksen, joka lähetetään lukioosi.

Kompensaaatio tarkoittaa tilannetta, jossa kokelas on suorittanut neljä koetta hyväksytysti ja yksi koe on hylätty. Kompensaatiopisteitä saa hyväksytysti suoritetuista kokeista seuraavasti:

Arvosana	Kompensaatiopisteet
A	2
B	3
C	4
M	5
E	6
L	7

Kompensaatiopisteillä voi kompensoida arvosanoja seuraavasti:

Kompensaatiopisteet	Arvosana	Suorittanut esim.
10	i	i + abba tai i + aaac

Tutkinnon suorittamiseen käytettävä enimmäisaika

Ylioppilastutkinto on suoritettava enintään kolmen perättäisen tutkintokerran aikana (ks. kuitenkin kohta 'kokeen uusiminen'). Tutkintokielet ovat suomi ja ruotsi. Sinun on suoritettava kaikki kokeet samalla kielellä. Tutkinnon suorittaminen alkaa, kun ilmoittaudut ensimmäisen kerran kokeeseen. Tutkintosi on valmis, kun olet suorittanut yo-tutkinnon lisäksi lukion oppimäärän tai muut tutkintoon oikeuttavat opinnot esimerkiksi ammatillisessa oppilaitoksessa.

Vilppi

Kokelaan tulee noudattaa lautakunnan määräyksiä. Matkapuhelimen ja muiden elektronisten laitteiden (kuten älykellojen) tuominen koetiloihin on kielletty. Langattomien laitteiden (esimerkiksi Bluetooth-kuulokkeet, langattomat hiiret jne.) käyttö on myös kielletty. Vilpistä tai tutkintojärjestyksen rikkomisesta seuraa, että kaikki kokeesi hylätään kyseisellä tutkintokerralla etkä mahdollisesti saa ilmoittautua seuraavalle tutkintokerralle.

Kokeiden uusiminen ja täydentäminen

Hylätyn kokeen saa uusia kolme kertaa välittömästi seuraavien kolmen tutkintokerran aikana. Tutkinnon suorittanut henkilö saa uusia hylätyn kokeen niin monta kertaa kuin haluaa.

Kun uusia hylätyn pakollisen kokeen, voit halutessasi vaihtaa vaativamman tason kokeen lyhemmän oppimäärän kokeeseen. Tason vaihtaminen edellyttää, että tutkintosi pakollisiin kokeisiin sisältyy edelleen yksi pitkän oppimäärän koe. Jos määräaika kuluu umpeen tai et selviydy kolmannellakaan uusimiskerralla, sinun on suoritettava koko tutkinto uudelleen. Kun aloittaa tutkinnon suorittamisen uudelleen, voi silti sisällyttää entisiä hyväksytyjä kokeita uuteen yritykseen. **Sisällyttämistä** voi tehdä kuudelta edelliseltä tutkintokerralta

Voit täydentää tutkintoa suorittamalla eri tason kokeen sen jälkeen, kun olet suorittanut ylioppilastutkinnon hyväksytysti. Hylätystä ylimääräisestä kokeesta ei tule merkintää todistukseen.

Tutkinnon täydentäminen uusilla kokeilla on mahdollista sen jälkeen, kun olet suorittanut tutkinnon. Täydentämisen ajankohdan voit valita itse. Voit myös täydentää tutkintoa jo suorittamasi oppiaineen eritasoisella kokeella. Saat erillisen todistuksen näistä uusista hyväksytyistä kokeista. Voit uusia kokeen niin monta kertaa kuin haluat. Mikäli kokelas haluaa tutkinnon ollessa kesken aloittaa sen alusta, siihen on pyydetty kirjallinen lupa lautakunnalta. Lautakunta voi sallia menettelyn, jos tutkinnon uudelleen aloittamiselle on esitetty erityisen painava syy.

Koesuoritusten arvostelu ja oikaisu

Koesuoritukset tarkastaa ja arvostelee alustavasti lukion opettaja. Alustavan arvioinnin tulokset välitetään kokelaalle Wilman kautta noin viikon tai kahden kuluttua koepäivästä. Opiskelija näkee tämän arvioinnin Wilman tulosteista. On tärkeää, että opiskelija tarkistaa, ettei mikään vastaus ole jäänyt huomioimatta.

Ylioppilaslautakunnan sensorit arvostelevat suoritukset lopullisesti. Kun tulokset ovat valmistuneet, saat ne omasta lukioasiasta Wilman kautta ja myös Oma Opintopolku-palvelussa, jonne pääset vahvalla tunnistamisella sisään. Jos epäilet, että tulokset ovat virheellisiä, ota yhteyttä opettajaasi tai rehtoriin asian selvittämiseksi.

Jos epäilet, että arvostelussa on tapahtunut virhe, saat vaatia lautakunnalta asiaan oikaisua lautakunnan sähköisen järjestelmän kautta. Hakemus on jätettävä 14 päivän kuluessa siitä, kun sinulla on ollut mahdollisuus saada arvosteltu koesuoritus nähtäväksi. Oikaisuvaatimuksen voi tehdä kokelas itse tai alle 18-vuotiaan kokelaan huoltaja. Oikaisuvaatimus on maksullinen. Maksu maksetaan sähköisessä asiointipalvelussa oikaisuvaatimuksen lähettämisen yhteydessä. Maksu palautetaan, jos arvosana tai pistemäärä muuttuu oikaisuvaatimuksen johdosta.

Tutkinnon maksut

Ilmoittautuessasi tutkintoon olet velvollinen maksamaan tutkintomaksut kokeista. Ylivieskan lukio lähettää laskun suoraan kotiosoitteeseesi.

Voit pyytää koekohtaisten maksujen palauttamista, jos sinulla ei ole osallistumisoikeutta tai lautakunta on hakemuksestasi mitätöinyt ilmoittautumisesi. Äidinkielen koekohtainen maksu voidaan palauttaa vain, jos et ole osallistunut sekä lukutaidon että kirjoitustaidon kokeeseen samalla tutkintokerralla. Pyyntö maksujen palauttamisesta on esitettävä lautakunnalle viimeistään sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana järjestystä tutkinnosta on kyse. Et voi saada ylioppilastutkintotodistusta, jos et ole suorittanut tutkintomaksuja. Oppivelvollisuuttaan suorittavilla eli vuonna 2005 ja sen jälkeen syntyneillä on viisi ensimmäistä koetta maksuttomia.

YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA

Ylioppilastutkinnon kokeisiin ja niitä koskeviin ohjeisiin saattaa tulla vuosittain muutoksia, jotka voit tarkistaa heidän nettisivuiltaan:

<http://www.ylioppilastutkinto.fi> ja

<https://www.ylioppilastutkinto.fi/maaraykset/tiedote-kokelaille>

JATKO-OPINTOIHIN HAKEUTUMINEN

Korkeakouluihin (yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin) haetaan kahdessa haussa: Korkeakouluihin hakemisessa tulee painottumaan **todistusvalinta=yo-kirjoitukset**. Pääsykokeet tulevat säilymään toisena vaihtoehtona. Myös soveltuvuuskokeet pidetään osalla aloista.

Kevään ensimmäinen yhteishaku

Ensimmäisenä hakuaikana tammikuussa haetaan vieraskielisiin koulutuksiin ja Taideyliopiston koulutuksiin osoitteessa www.opintopolku.fi

Ensimmäisessä yhteishaussa voi hakea enintään kuuteen koulutukseen. Hakukohteiden järjestyksellä ei ole merkitystä. Hakijalla voidaan tarjota useampaa opiskelupaikkaa. Hän voi kuitenkin ottaa vastaan vain yhden opiskelupaikan samana lukukautena alkavasta koulutuksesta.

Kevään toinen yhteishaku

Toisena hakuaikana maaliskuu-huhtikuussa haetaan muihin ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen syksyllä alkaviin suomen- ja ruotsinkielisiin koulutuksiin osoitteessa www.opintopolku.fi

Kevään toisessa yhteishaussa voi hakea enintään kuuteen koulutukseen, jotka hakija asettaa hakulomakkeella mieluisuusjärjestykseen. Hakijalle tarjotaan vain yhtä opiskelupaikkaa. Hän voi ottaa vain yhden opiskelupaikan samana lukukautena alkavasta koulutuksesta. Hakuaika on maaliskuun lopussa.

Todistusvalintojen osalta tulokset ilmoitetaan hakijoille viimeistään toukokuun lopussa. Muiden kuin todistusvalintojen tulokset ilmoitetaan hakijoille viimeistään heinäkuussa. Hakijan otettava opiskelupaikka vastaan ilmoitettavana aikana.

Opo-tunneilla kerrotaan myös muista vaihtoehdoista; esim. **avoin amk, avoin yliopisto, oppisopimuskoulutus, ulkomailla opiskelu jne.**

Toisen asteen ammatilliseen koulutukseen haetaan helmi-maaliskuussa osoitteessa www.opintopolku.fi

OPINTO-OHJAUKSEN ABIVUOSI

Opo opintojakso 2.-jaksossa; jatko-opintojen eri mahdollisuudet.

Jatko-opintoinfo pidetään lukiolla tammikuussa.

Abi-matkat: Oulun Abi-päivä ja Studia-messumatka kuuluvat pakolliseen Opo –opintojaksoon!

